

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Slovní druhy

práce s pomůckou

A

- kartičky připravit do sáčků, jeden sáček pro jedno dítě, v každém sáčku kartička od jednoho slovního druhu, podle počtu dětí ve třídě
- práce společná, v jedné hodině pracuje žák s jedním sáčkem, další hodinu si vezme jiný
- vhodné využít tabulky

úkoly pro žáky:

- Vyndej kartičky ze sáčku, srovnej si je černou stranou navrch, kartičky zamíchej, seřaď slova podle abecedy, řaď kartičky do sloupce.

Při práci se souborem slov se můžeme zaměřit na všechny slovní druhy nebo jen na vybrané a s tímto druhem pracovat podrobněji.

- Řekni, co jsou podstatná jména, vyber ze sloupce slov podstatné jméno.
- Řekni, co jsou přídavná jména a vyber, polož pod podstatné jméno, vyber zájmeno....

Děti postupně určí všechna slova.

- Znova si přečti všechna svá slova, slož je na hromádku. Na tabulku nebo do sešitu je zapiš. Pamatuješ si všechna? Pokud na nějaká slova zapomeneš, podívej se do hromádky slov a slova dopiš.

Podrobnější práce se slovním druhem:

Podstatné jméno:

- Kdo má název osoby, kdo zvířete, kdo věci, vlastnosti, děje, jevu?

Žáci čtou svá slova nahlas. Tím i ostatní získávají se slovem zkušenost.

- Vezmi si tabulku, sešit a napiš, jaké slovo měla Petra. Napiš, kdo měl slovo kalhoty.

Zkus napsat dalších 5 podstatných jmen, které jsi tu slyšel.

Další hledané vlastnosti:

- ten, ty, ti, ta, ty, to, ta
- jednotné, množné

Mluvnické číslo nemusí být vždy totožné s označením počtu:

pomnožná jména mají pouze tvar množného čísla, ale označují i 1 osobu nebo věc, např.:

ústa, vrata, kamna, dveře, kleště, nůžky, vidle, kalhoty, plavky, povidla, Vánoce, Čechy,

pouze tvary jednotného čísla, ale znamenají více množství:

hromadná – žactvo, obyvatelstvo, lidstvo, dříví, listí, kamení

látková - voda, pivo, písek, dřevo, píle, mladost, námaha, spaní

- pády - Zeptej se pádovou otázkou.

Žák přečte celou větu a zeptá se pádovou otázkou na podstatné jméno, všichni mu odpoví.

např. Petr šel se psem na procházku.

S kým čím šel Petr na procházku. Odpověď všech dětí: se psem

- vlastní jména, obecná

Přídavná jména

Označují vlastnosti podstatných jmen. Ptáme se na ně otázkami JAKÝ? KTERÝ? ČÍ?

- Přečti větu. Zeptej se na přídavné jméno.
Koupil si modrý svetr. Jaký svetr si koupil? Modrý.
Koupil si letní svetr. Jaký svetr? Letní.

Příprava na vzory přídavných jmen: jarní, mladý, otcův, matčin
- Řekni přídavné jméno ve spojení s podstatným jménem muž, žena, dítě
modrý muž, modrá žena, modré dítě -tvar přídavného jména se mění
letní muž, letní žena, letní dítě -tvar přídavného jména se nemění

Zájmena

Zastupují názvy osob, zvířat a věcí nebo na ně ukazují.

- osobní (já, ty, my, vy, sobě, sebe, ...)
- přivlastňovací (moje, jeho, jejich, naše)
- ukazovací (ten, ta, to, onen, tentýž, sám)
- tázací (kdo, jaký, který, čím, co)
- vztažná (jenž, jakýž, kdož)
- neurčitá (někdo, něco, nějaký, kdesi, cosi, jakýsi, každý, všechen, veškerý, mnohý)
- záporná (nic, nikdo, nijaký, ničím, ... – popírají existenci)
- rodová (ten, ta, to)

- Kdo má zájmeno, které zastupuje osobu, ptá se, ukazuje, popírá, neurčuje nic konkrétního.....přivlastňuje
Seznamujeme děti s druhy zájmen.

Číslovky

Vyjadřují počet, pořadí nebo násobek.

určité, neurčité

- Kdo má číslovku, která vyjadřuje konkrétní počet? Vyjadřuje pořadí.....

Slovesa

Označují, co osoby, zvířata a věci dělají, nebo co se s nimi děje. Vyjadřují děj.

Otázkami můžeme hledat u sloves vlastnosti:

osoby: já, ty, on, ona, my, vy, oni, ony, ona

čas: minulý, přítomný, budoucí

slovesný tvar jednoduchý nebo složený, zvrtné sloveso se zájmenem si, se

na kartičkách jsou uvedeny slovesné tvary jako příprava na určení přísudku ve větě

způsob: rozkazovací, podmiňovací, oznamovací

- Babička pletla svetr. Co dělala babička? Pletla
Listí na podzim žloutlo. Co se dělo s listím? Žloutlo.

Příslovce

Odpovídáme jimi na otázky
KAM? KDE? KDY? JAK?

místa (zde)
času (hned, dnes, dříve)
způsobu (vesele, krásně)
míry (velmi, málo, trochu)
příčiny (proč, proto)

- Kdo má příslovce, které odpovídá na otázku kde?
Vytvoř otázku, ostatní ti odpoví.

Šel jsem domů. Kam jsem šel? Domů.
Přijde večer. Kdy přijde? Večer.

Předložky

Leží před slovem. Spojují se obvykle se jmény.

Význam mají až ve spojení se jménem, se jménem tvoří – předložkový pád,
předložkovou vazbu

vlastní (význam předložek v, do, s, pro, při)
nevlastní (i jiným slovesným druhem) Šel vedle (7) nás x Byl vedle (6) v pokoji.

neslabičné (k, s, v, z)
slabičné – kromě, mimo – obsahují slabiku

Otázkami se ptáme na uvedené vlastnosti.

Spojky

Spojují slova nebo věty.

- Kdo má spojku, co spojuje věty?
- Kdo má spojku, co spojuje slova a jaká?

Částice

Uvozují samostatné věty. Jsou to slova, pomocí nichž ve větě na něco upozorňujeme.

vyjadřují vztah mluvčího k větě či výrazu, mají citové zabarvení,
mohou uvozovat větu – ať, nechť, kéž, což, copak
nespojují věty, musíme je odlišit od spojek, nejsou větnými členy

Citoslovce

Vyjadřují zvuky a hlasy, pohyby, nálady a pocity.

nálady a city – brr, fuj, jé, hele, ...
vůli – hled', hybaj, haló, ...
hlasy, zvuky – haf, mňau, cheche, cink
další – hrome, běda

B - samostatná práce

1. Připravit sáčky se souborem slov cca 50. Žák vyhledává pouze jeden slovní druh, ten zapisuje do pracovního listu, tabulky, sešitu...

2. Třídí deset slov, od každého slovního druhu jedna kartička. Zapisuje.

3. Třídí slova všech druhů, v sáčku je 20 kartiček s různým počtem od každého druhu, přepisují do pracovního listu.

1	
2	
3	
4	
5	

4. Určují ve větě slovní druhy.

Věty přepisují nebo píšou jen čísla na tabulky, podle kartičky kontrolují.

Kartičky využijete na autodiktát vět: rozmístěte je na jedno místo ve třídě, dítě si přečte, jde zapsat, znova se vrátí pro kartičku a provede sebekontrolu.

Pracovní listy k pomůcce:

Listy je vhodné vložit do folie.

Jeden typ listů slouží k výpisu jednoho slovního druhu z vět.

Druhý typ slouží již k určování všech slovních druhů ve větě.

V pomůcce jsou použita slova, která mají stejnou grafickou podobu s rozdílným významem.

hezké odpoledne (1) x přijde odpoledne (6)

Jirka solí (5). x chléb se solí (1)

Šel okolo (6). x Šel okolo (7) nás.

Málo je číslovka pouze se spojením s podst. jménem ve 2. pádě.

málo mléka - 4

Bylo toho málo. - 6

Rád, nerad... je přídavné jméno (rádo, nerada slovo je ohebné, nemůže být 6)